

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

ВИСНОВОК

на проєкт Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань створення системи військової юстиції України», внесений народним депутатом України Безуглою М. В. (реєстр. № 15353 від 10.07.2026 (на заміну раніше поданого від 26.06.2026))

Комітет на засіданні 13 липня 2026 року (протокол № 269), згідно з електронною резолюцією Голови Верховної Ради України Стефанчука Р. О. від 10 липня 2026 року (електронна картка документа (2283207)), розглянув проєкт Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань створення системи військової юстиції України», внесений народним депутатом України Безуглою М. В. (реєстр. № 15353 від 10.07.2026 (на заміну раніше поданого від 26.06.2026)).

Комітет зазначив, що відповідно до положень частини другої статті 89 Конституції України, частини першої статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та частини першої статті 85 Регламенту Верховної Ради України тимчасова спеціальна комісія створюється для підготовки і попереднього розгляду питань, а також для підготовки і доопрацювання проєктів законів та інших актів Верховної Ради України на правах головного комітету, якщо предмет правового регулювання таких проєктів не належить до предметів відання комітетів, утворених Верховною Радою України.

Порядок утворення, вимоги до персонального складу тимчасової спеціальної комісії визначені положеннями статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та статті 85 Регламенту Верховної Ради України.

Так, кількісний склад тимчасової спеціальної комісії формується з урахуванням принципу пропорційного представництва депутатських фракцій (депутатських груп). Пропозиції щодо кількісного та персонального складу тимчасової спеціальної комісії подаються депутатськими фракціями (депутатськими групами) у п'ятиденний строк з дня направлення до них звернення ініціатора (ініціаторів) утворення тимчасової спеціальної комісії. У складі тимчасової спеціальної комісії може бути представлено не менш як по

одному народному депутату України від кожної депутатської фракції (депутатської групи). Якщо депутатська фракція (депутатська група) не запропонувала у встановлений строк представників для роботи в тимчасовій спеціальній комісії, то комісія створюється без участі представників цієї депутатської фракції (депутатської групи).

Відповідно до частини першої статті 14 Закону України «Про статус народного депутата України», народний депутат України за погодженням з відповідною депутатською фракцією може бути обраний членом лише однієї тимчасової спеціальної комісії, а згідно з положеннями частини п'ятої статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» народний депутат України за погодженням з відповідною депутатською фракцією (депутатською групою) може бути одночасно членом одного комітету і тимчасової спеціальної комісії.

Крім цього, Верховна Рада України приймає постанову про утворення тимчасової спеціальної комісії, в якій визначає, зокрема, назву тимчасової спеціальної комісії; мету, завдання і коло питань, для підготовки і попереднього розгляду яких утворюється тимчасова спеціальна комісія; кількісний і персональний склад комісії, голову та заступника голови комісії. На посаду голови тимчасової спеціальної комісії не може бути обраний голова комітету. Голова тимчасової спеціальної комісії, заступник голови та секретар комісії не можуть бути членами однієї депутатської фракції (депутатської групи). Секретар тимчасової спеціальної комісії обирається на першому засіданні тимчасової спеціальної комісії з числа її членів.

Комітет зазначив, що згідно з положеннями частини першої статті 138 Регламенту Верховної Ради України, постанови та інші акти (резолуції, декларації, звернення, заяви) Верховної Ради України, визначені статтею 46 Регламенту Верховної Ради України, Верховна Рада України приймає більшістю голосів народних депутатів України від її конституційного складу, крім випадків, визначених Конституцією України.

1. Щодо змісту проєкту Постанови (реєстр. № 15353) Комітет зазначив таке.

1.1. Згідно з пунктом 1 проєкту Постанови пропонується утворити Тимчасову спеціальну комісію Верховної Ради України з питань створення системи військової юстиції України (далі – Тимчасова спеціальна комісія).

Своєю чергою, основними завданнями Тимчасової спеціальної комісії, відповідно до пункту 2 проєкту Постанови, пропонується визначити:

«1) організацію підготовки, попереднього опрацювання та доопрацювання законопроєктів і проєктів інших актів Верховної Ради України, що стосуються створення у системі військової юстиції – військових судів, військових прокуратур та військової поліції;

2) здійснення аналізу практики застосування законодавчих актів з питань запобігання, виявлення та припинення, розслідування та притягнення до відповідальності за військові злочини;

3) вивчення діяльності органів судової влади України, органів прокуратури України та правоохоронних органів, в тому числі Військової служби правопорядку у збройних Силах України щодо запобігання, виявлення та припинення, розслідування та притягнення до відповідальності за військові злочини;

4) внесення на розгляд Верховної Ради України або Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки, Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності, Комітету Верховної Ради України з питань правової політики, Комітету Верховної Ради України з питань бюджету пропозицій щодо планування розвитку законодавства з питань створення та функціонування системи військової юстиції України, подальших напрямків реформування військової юстиції, опрацьованих проектів законодавчих актів та шляхів вирішення похідних від цього проблемних питань».

Комітет зазначив, що положеннями частини першої статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та частини першої статті 85 Регламенту Верховної Ради України передбачено, що тимчасова спеціальна комісія створюється для підготовки і попереднього розгляду питань, а також для підготовки і доопрацювання проектів законів та інших актів Верховної Ради України на правах головного комітету, якщо предмет правового регулювання таких проектів не належить до предметів відання комітетів, утворених Верховною Радою України.

Враховуючи це Комітет звернув увагу на пункти 12, 16 та 17 додатка до Постанови Верховної Ради України «Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання» від 29 серпня 2019 року № 19-ІХ, якими визначено предмети відання Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки, Комітету з питань правоохоронної діяльності та Комітету з питань правової політики. Зокрема, до предмета відання Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки належать питання військової служби, Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України; до предмета відання Комітету з питань правової політики – питання виконання судових рішень, організація та діяльність органів юстиції, виконавчої служби, судової експертизи, нотаріату; до предмета відання Комітету з питань правоохоронної діяльності – питання організації та діяльності органів прокуратури, поліції, Національної гвардії, прикордонної служби, Державного бюро розслідувань, інших правоохоронних органів.

Таким чином, питання, для підготовки та попереднього розгляду яких пропонується утворити Тимчасову спеціальну комісію, вже належать до предметів відання зазначених комітетів Верховної Ради України, що потребує додаткового обґрунтування з огляду на вимоги частини першої статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та частини першої статті 85 Регламенту Верховної Ради України.

1.2. Разом з цим, Комітет привернув увагу до того, що на розгляді Комітету з питань правоохоронної діяльності перебуває прийнятий за основу 19 червня

2024 року доопрацьований Комітетом проект Закону України «Про Військову поліцію» (реєстр. № 6569-д), яким визначаються правові засади організації та діяльності Військової поліції, її загальна структура, завдання та повноваження, а також у розвиток положень основного проекту – доопрацьований проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо запровадження діяльності Військової поліції» (реєстр. № 6570-д), яким створюється процесуальне підґрунтя для забезпечення належного виконання завдань та функцій Військової поліції.

Наведене свідчить, що такі питання вже перебувають у сфері законопроектної роботи відповідного головного комітету Верховної Ради України, а відтак запропоновані основні завдання Тимчасової спеціальної комісії не повною мірою відповідають вимогам, визначеним частиною першою статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та частиною першою статті 85 Регламенту Верховної Ради України.

1.3. Крім того, Комітет зазначив, що основні завдання запропонованої Тимчасової спеціальної комісії не відповідають назві цієї комісії, а саме: у назві зазначено, що комісія утворюється «з питань створення системи військової юстиції України», в той час як у підпункті 1 пункту 2 проекту Постанови основних завдань йдеться про «організацію підготовки, попереднього опрацювання та доопрацювання законопроектів і проектів інших актів Верховної Ради України, що стосуються створення у системі військової юстиції – військових судів, військових прокуратур та військової поліції». Разом з цим, зазначені у підпункті 1 пункту 2 проекту Постанови дії для Тимчасової спеціальної комісії фактично дублюють функції комітетів Верховної Ради України, визначених головними з підготовки і попереднього розгляду наведених законопроектів.

2. Щодо оформлення проекту Постанови (реєстр. № 15353) Комітет зазначив таке.

2.1. Назва проекту Постанови не узгоджується з її пунктом 1. Так, відповідно до назви проекту Постанови пропонується утворити Тимчасову спеціальну комісію Верховної Ради України з питань створення системи «військової юстиції України», тоді як пунктом 1 проекту Постанови передбачається утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань створення системи «військової юстиції».

2.2. Комітет звернув увагу на те, що у пункті 5 проекту Постанови прізвища народних депутатів України мають бути записані в алфавітному порядку, а назви депутатських фракцій – ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ» та Політичної Партії «ГОЛОС» потребує редакційного доопрацювання.

2.3. Враховуючи наведене Комітет зауважив, що назва, преамбула, основні завдання та пункт 5 проєкту Постанови потребують доопрацювання з врахуванням вимог Положення про порядок роботи з документами у Верховній Раді України, затвердженого розпорядженням Голови Верховної Ради України «Про деякі питання забезпечення документообігу у Верховній Раді України в електронній та паперовій формах» від 8 лютого 2021 року № 19, в додатках до якого наведені шаблонні форми актів Верховної Ради України, зокрема, форма акта про утворення тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України (пункт 1.8. додатку 1 до Положення) та основних вимог законодавчої техніки.

3. Щодо кількісного та персонального складу утворюваної Тимчасової спеціальної комісії Комітет зазначив таке.

3.1. До проєкту Постанови додано копію звернення ініціатора утворення Тимчасової спеціальної комісії до всіх депутатських фракцій, депутатських груп та позафракційних народних депутатів України у Верховній Раді України.

Згідно з пропозиціями депутатських фракцій, депутатських груп та позафракційного народного депутата України, які надійшли до ініціатора та додані до проєкту Постанови, пропонується обрати до персонального складу Тимчасової спеціальної комісії таких народних депутатів України:

від депутатської фракції ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ»:

Демченка Сергія Олексійовича,

Дирдіна Максима Євгеновича,

Іонушаса Сергія Костянтинівича,

Павлюка Максима Васильовича – заступником голови Тимчасової спеціальної комісії, а також запропоновано позафракційного народного депутата України Безуглу Мар'яну Володимирівну – головою Тимчасової спеціальної комісії;

від депутатської фракції ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ» – Левуса Андрія Мар'яновича;

від депутатської фракції Політичної Партії «ГОЛОС» – Совсун Інну Романівну;

від депутатської групи «Платформа за життя та мир» – Німченка Василя Івановича;

від депутатської групи «Партія «За майбутнє» – Скороход Анну Костянтинівну;

від депутатської групи «ДОВІРА» – Сухова Олександра Сергійовича;

від позафракційних народних депутатів України:

Безуглу Мар'яну Володимирівну,

Яцик Юлію Григорівну.

Своєю чергою, від депутатської фракції політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» та від депутатської групи «Відновлення України» пропозицій щодо кількісного та персонального складу утворюваної Тимчасової

спеціальної комісії не надійшло, і в проєкті Постанови народні депутати України – члени цієї депутатської фракції та депутатської групи відсутні.

Крім цього, Комітет звернув увагу на лист¹ першого заступника голови депутатської фракції ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ» Мотовиловця А. В. із пропозиціями щодо кількісного та персонального складу утворюваної Тимчасової спеціальної комісії, який додано до проєкту Постанови. У листі, зокрема, зазначено включити до складу Тимчасової спеціальної комісії народних депутатів України – членів депутатської фракції ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ» – членами цієї комісії: Демченка С. О., Дирдіна М. Є., Іонушаса С. К.; заступником голови Тимчасової спеціальної комісії – Павлюка М. В. та головою Тимчасової спеціальної комісії – позафракційного народного депутата України Безуглу М. В.

З огляду на це Комітет привернув увагу до того, що частинами п'ятою та сьомою статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та частинами п'ятою та сьомою статті 85 Регламенту Верховної Ради України передбачено, що на посаду голови тимчасової спеціальної комісії не може бути обраний голова комітету. Народний депутат України за погодженням з відповідною депутатською фракцією (депутатською групою) може бути одночасно членом одного комітету і тимчасової спеціальної комісії. Голова тимчасової спеціальної комісії, заступник голови та секретар комісії не можуть бути членами однієї депутатської фракції (депутатської групи).

Разом з цим, Комітет звернув увагу на позицію Конституційного Суду України викладену у рішенні від 25 червня 2008 року № 12-рп/2008², в якому Суд установив, що:

«Утворення депутатських фракцій є однією з важливих характеристик структури сучасних парламентів. Об'єднання депутатів у фракції має на меті консолідацію зусиль для досягнення цілей та завдань, визначених виборчими програмами політичних партій..., та об'єктивно приводить до необхідності дотримання депутатами вимог фракційної дисципліни»;

«...чисельність депутатської фракції є фактором реального її впливу на процеси утворення коаліції депутатських фракцій, виборів Голови Верховної Ради України та його заступників, створення комітетів та тимчасових спеціальних і тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України».

Враховуючи це Комітет зазначив, що пропозиції депутатських фракцій та депутатських груп, які відповідно до положень частини шостої статті 59 Регламенту Верховної Ради України мають права депутатської фракції, щодо

¹ Лист від 03.07.2026 № 04-01/06-2026/159397 (2281002).

² Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин п'ятої, шостої статті 13 Закону України "Про статус народного депутата України", частини четвертої статті 61 Регламенту Верховної Ради України та офіційного тлумачення положень пункту 6 частини другої, частини шостої статті 81, частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 13 Закону України "Про статус народного депутата України" (справа про перебування народного депутата України у депутатській фракції) від 25 червня 2008 року № 12-рп/2008.

кількісного та персонального складу тимчасової спеціальної комісії мають формуватися з урахуванням принципу пропорційного представництва депутатських фракцій (депутатських груп), який ґрунтується, зокрема, на належності народного депутата України до певної депутатської фракції (депутатської групи).

Отже, зазначені вище положення Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та Регламенту Верховної Ради України передбачають, що головою та заступником голови Тимчасової спеціальної комісії може бути обраний лише член депутатської фракції (депутатської групи), що унеможливило обрання на цю посаду позафракційного народного депутата України.

3.2. Крім того, відповідно до положень частини другої та третьої статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частин другої та третьої статті 85 Регламенту Верховної Ради України кількісний склад тимчасової спеціальної комісії формується з урахуванням принципу пропорційного представництва депутатських фракцій (депутатських груп). У складі тимчасової спеціальної комісії може бути представлено не менш як по одному народному депутату України від кожної депутатської фракції (депутатської групи). Депутатські фракції (депутатські групи) вносять пропозиції щодо персонального складу тимчасової спеціальної комісії в порядку, встановленому Законом України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та Регламентом Верховної Ради України.

У листі ініціатора внесення проекту Постанови до депутатських фракцій, депутатських груп та позафракційних народних депутатів України щодо надання своїх представників до складу утворюваної Тимчасової спеціальної комісії, не зазначено пропорцію відповідно до якої вони повинні визначити максимально допустиму кількість своїх представників у складі цієї комісії та подати свої пропозиції ініціатору внесення. Так, ініціатором висловлено прохання надати письмові пропозиції стосовно надання пропозиції «щодо персонального складу зазначеної Тимчасової спеціальної комісії з урахуванням принципу пропорційного представництва»³.

З огляду на наведене Комітет зазначив, що депутатськими фракціями ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ», ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРІСТЬ», Політичної Партії «ГОЛОС» та депутатськими групами «Платформа за життя та мир», «ДОВІРА» та «Партія «За майбутнє», кількісний склад яких становить відповідно 228, 26, 19, 21, 19 та 18 народних депутатів України, було запропоновано відповідно чотири та по одному народному депутату України до складу Тимчасової спеціальної комісії, що відповідає практиці Верховної Ради України дев'ятого скликання щодо пропорційного представництва депутатських фракцій (депутатських груп), а саме:

³ Лист від 10.06.2026 № 418д9/5-2026/138677 (2260084).

один народний депутат України від 30 народних депутатів України. Водночас, від позафракційних народних депутатів України, кількість яких становить 20 народних депутатів України, запропоновано двох народних депутатів України, зокрема, Безугла М. В., яка пропонується головою цієї Тимчасової спеціальної комісії та Яцик Ю. Г. – членом Тимчасової спеціальної комісії.

Беручи до уваги це, Комітет зауважив, що сформований кількісний склад Тимчасової спеціальної комісії не забезпечує дотримання принципу пропорційного представництва депутатських фракцій (депутатських груп).

Також Комітет звернув увагу на те, що при утворенні тимчасових спеціальних комісій необхідно враховувати те, що відповідно до положень частини другої статті 23 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» не може бути обраний до складу тимчасової спеціальної комісії народний депутат України, у якого в разі обрання виникне реальний чи потенційний конфлікт інтересів з питань, для підготовки і попереднього розгляду яких утворюється відповідна тимчасова спеціальна комісія. Народний депутат України, кандидатура якого запропонована депутатською фракцією (депутатською групою) до складу тимчасової спеціальної комісії, зобов'язаний повідомити Верховну Раду України про неможливість брати участь у роботі тимчасової спеціальної комісії за наявності зазначеної підстави.

Враховуючи наведене Комітет зауважив, що відповідно до частини першої, пункту 2 частини другої, частини четвертої статті 94 Регламенту Верховної Ради України Голова Верховної Ради України або відповідно до розподілу обов'язків Перший заступник, заступник Голови Верховної Ради України за наявності передбачених цією статтею підстав за пропозицією головного комітету чи тимчасової спеціальної комісії або Погоджувальної ради депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України повертає внесений законопроект, проект іншого акта суб'єкту права законодавчої ініціативи без його включення до порядку денного сесії та розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України. Підставою для повернення законопроекту, проекту іншого акта без його включення до порядку денного та розгляду на пленарному засіданні є, зокрема, висновок комітету, до предмета відання якого належать питання регламенту, про те, що внесений законопроект, проект іншого акта оформлений та/або зареєстрований без дотримання вимог закону, Регламенту Верховної Ради України та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів. Повернені законопроекти, проекти інших актів можуть бути повторно внесені на розгляд Верховної Ради України за умови усунення недоліків, що стали підставою для їх повернення.

Комітет ухвалив висновок на проект Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань створення системи військової юстиції України», внесений народним депутатом України Безуголю М. В. (реєстр. № 15353 від 10.07.2026 (на заміну раніше поданого від 26.06.2026), та прийняв рішення звернутися до Голови Верховної Ради України, відповідно до частини першої, пункту 2 частини другої статті 94

Регламенту Верховної Ради України, з пропозицією повернути цей проєкт Постанови Верховної Ради України суб'єкту права законодавчої ініціативи без його включення до порядку денного сесії та розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України.

Голова Комітету

С. В. КАЛЬЧЕНКО

